

INFORMATIONSBESKRIVNING

Socken och stad

DOKUMENTVERSION: 1.1.2

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	3
2	SOCKENHISTORIK	3
3	BESKRIVNING	4
4	KVALITET	5
5	ATTRIBUT	6
6	FÖRÄNDRINGSFÖRTECKNING	6

I Inledning

På svensk landsbygd har människor sedan medeltiden haft socknen som sin hembygd. Även om sockenbegreppet förlorat sin juridiska betydelse så har socknarna fortfarande en viktig funktion i samhället, då de ligger till grund för forskning, diverse samlingar, hembygdsrörelsen och som platsidentitet.

Länge utgjorde församlingarna en stabil geografisk indelning som väl överensstämde med sockenindelningen. Med början några år innan Svenska kyrkan skildes från staten år 2000 har antalet församlingar minskat och församlingsstrukturen förändrats vilket medfört att kopplingen mellan församling och socken successivt gått förlorad.

Anmärkning: Distrikt har valts bort som geografisk indelning för socken då den bygger på församlingsindelningen 31 december 1999.

För Lantmäteriets del har ortnamnsmyndigheten sett ett behov av en ny geografisk indelning kopplad till socken. Något som resulterat i den geografiska indelningen *Socken och stad*.

Socken och stad bygger på: jordregistersocknar som var aktuella i samband med övergången till nytt fastighetsregister 1976–1995 och stadsregister-områden som var stad i samband med kommunreformen 1971.

Perioden 1976–1995 och 1971 har valts som geografisk indelning då den finns tillgänglig i digital form. Även om en annan tidsperiod skulle vara önskvärd, så är den valda perioden mest lämpad som geografisk indelning.

Anmärkning: Inget hindrar att uppgifter från andra tidsperioder kopplas till Socken och stad.

Lantmäteriet planerar att göra *Socken och stad* tillgänglig i någon form då det förväntas finnas ett allmänintresse.

2 Sockenhistorik

I Sverige har det över tid funnits flera (ibland parallella) sockenindelningar skapade för olika ändamål. Ofta har socknarna sammanfallit med varandra, även om regelbundna gränsjusteringar ibland medfört vissa avvikelser.

Kyrksocken:

- Är den äldsta sockenindelningen vi har och användes för att organisera Sverige fram till 1862.
- Upphörde som administrativ enhet 1862 och ersattes av två nya enheter: landskommuner och kyrkliga församlingar.

Anmärkning: Landskommunerna har ofta uppfattats som socken.

- Kommunsammanslagningen 1952 och 1971 innebar att de sockenbaserade landskommunerna ersattes av ”storkommuner”.

Anmärkning: Landskommunerna före sammanslagningen 1952 anses ibland vara den mest ”genuina” sockenindelningen. Notera att den inte finns i digital form.

Jordebokssocken:

- Infördes som underlag för beskattning på 1500-talet.
- Blev ersatt av jordregistersocken 1908.

Jordregistersocken:

- Ersatte jordebokssocken enligt *Förordning angående jordregister* år 1908.
- Utgjorde registerområde för fastighetsindelningen på landsbygden fram till 1976–1995.
- Redovisas idag som registeruppgift enligt *Förordning (2000:308) om fastighetsregister*.
- Den geografiska indelningen för jordregistersocken är digitaliserad och används som underlag för socken i Socken och stad.

Stadsregisterområden:

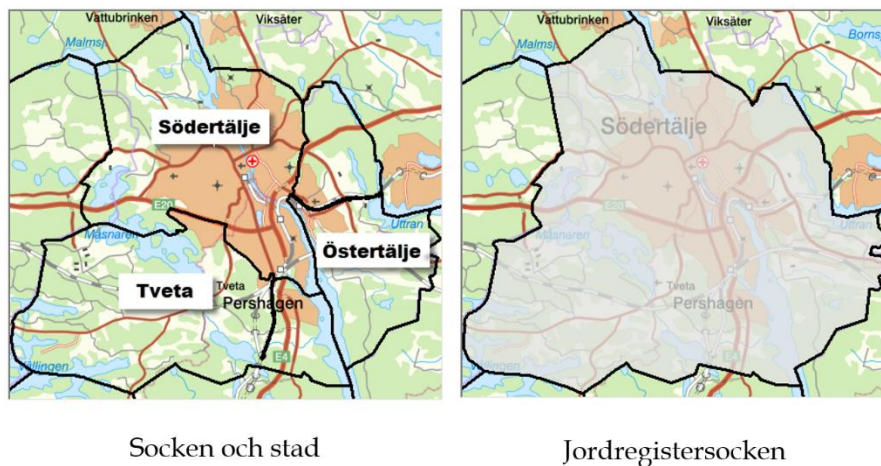
- År 1918 trädde både lagen om fastighetsbildning i stad och förordning om fastighetsregister i stad ikraft. I dessa föreskrevs upplägget av stadsregister. Inom ett stadsregisterområde upphävdes jordregistersocken.
- Antalet kommuner nådde sitt maximum omkring 1930. Varje kommun hade en administrativ tätort som centrum, oftast samma ort som varit sockencentrum. Större tätorter administrerades som municipalsamhällen, köpingar eller som städer med stadsprivilegier. Dessa kom att bilda stadsregisterområden.
- Stadsregisterområden redovisas som hål i den geografiska indelningen för jordregistersocken.
- Den geografiska indelningen för stadsregisterområden är digitaliserad och används som underlag för städer i Socken och stad.

3 Beskrivning

- *Socken och stad* är en rikstäckande geografisk indelning.
- Socknarna bygger på de jordregistersocknar som var aktuella i samband med övergången till nytt fastighetsregister 1976–1995.
- Städerna motsvaras av de stadsregisterområden som var stad med stadsprivilegier i samband med kommunreformen 1971.
- De stadsregisterområden som **inte** var stad i samband med kommunreformen 1971 har klassificerats som *socken*, ex. Marstrand.
- Köping och municipalsamhällen var en form av tätort inom en socken. De stadsregisterområden som motsvarar en köping eller ett municipalsamhälle redovisas **inte** i *Socken och stad* då de är en del av den omgivande socknen, ex. Malmköpings stadsregisterområde som var en köping i Lilla Malma socken.
- I ett fåtal fall har jordregistersocknar överförts till stadsregisterområden några få år före övergången till nytt fastighetsregister 1976–1995. Dessa känns igen genom att fastigheterna fick en ny fastighetsbeteckning enligt

kommande regler trots att överföringen skedde före övergången till nytt fastighetsregister. I dessa fall har socknarna lämnats oförändrade för att de inte ska gå förlorade (ex. Östertälje och Tveta som kvarstår i *Socken och stad* men som i Jordregistersocken gått upp i Södertälje stadsregisterområde och där bildat ett hål).

Figur 1. Karta med beskrivning av stadsregisterområde med Östertälje och Tveta jämfört med karta över jordregistersocken med hål för Södertälje.

- Namn på socken har hämtats från fastighetsregistrets *tidigare beteckning*, som då motsvarar den jordregistersocken som fastigheterna tillhörde innan övergången till nytt fastighetsregister 1976–1995.
- Namn på stad har hämtats från de stadsregisterområden som var stad i samband med kommunreformen 1971.
- Nummer på socknar och städer har i huvudsak hämtats från förteckningen *Städer och socknar* (utgiven av Riksantikvarieämbetet/Antikvarisk-Topografiska arkivet ATA).
- Socknar som inte återfinns i förteckningen *Städer och socknar* har tilldelats ett nummer i serien 3500.
- Städer som inte återfinns i förteckningen *Städer och socknar* har tilldelats ett nummer i serien 4000.

4 Kvalitet

Socken och stad utgår från en geografisk indelning som varit oförändrad sedan 1976–1995, 1971, vilket innebär att det förekommer avvikelser mot de administrativa indelningar som över tid genomgått kvalitetshöjande åtgärder.

5 Attribut

En yta i *Socken och stad* innehåller följande information:

Tabell 1. Attributnamn och beskrivning av attributvärde.

Objektidentitet:	UUID (unik för varje socken)
Objektversion:	Heltal
Version giltig från:	Text (ÅÅÅÅ-MM-DD HH:MM)
Sockenstad_kod:	Heltal
Sockenstad_typ:	Heltal (1=Socken, 2=Stad)
Sockenstad_namn:	Text
Sockenstad_anmärkning:	Text
Huvudområde:	J/N (N = yta som motsvarar en enklav)
Områdesnummer:	Heltal (löpnummer för ytor inom resp. socken/stad)

6 Förändringsförteckning

Tabell 2. Tabell över förändringsförteckning.

Version	Datum	Orsak samt ändring mot tidigare version
1.1.2	2018-03-14	Första versionen.